

Capitala Europeană a Culturii

Timișoara 2021

Adresă a Comisiei CeaC, ca urmare a vizitei în teren efectuate de membrii Comisiei

Bruxelles, iulie 2018

În atenția doamnei Dr. Simona NEUMANN

Director executiv, Timișoara 2021 CEaC

Stimată Dna. Simona Neumann,

În octombrie 2017, o delegație a Asociației Timișoara 2021 (TM2021) a prezentat, cu ocazia unei întâlniri în Bruxelles, primul raport de monitorizare către Comisia Europeană responsabilă de selectarea Capitalelor Europene ale Culturii și respectiv de monitorizarea procesului de selecție. În urma acestei adunări, Comisia transmis către TM2021 evaluarea și recomandările sale, invitând totodată Asociația TM 2021 să prezinte, până în luna aprilie 2018, informații actualizate privind situația financiară și procedurile aplicate, dar și un document care să evidențieze punerea în practică a recomandărilor Comisiei. Confirmăm primirea documentelor solicitate. Totodată vă mulțumim pentru găzduirea celor 4 membri ai delegației Comisiei și respectiv a reprezentantului Comisiei Europene în perioada 11 – 12 iunie 2018. Această vizită ne-a oferit o imagine mai clară asupra statusului curent al pregătirilor pentru evenimentul Timișoara – Capitală Europeană a Culturii 2021.

Pe baza documentelor prezentate și în urma vizitei de monitorizare, Comisia dorește să comunice Asociației Timisoara 2021 următoarele reacții și recomandări:

- Comisia salută descrierea contextului general local și respectiv a acțiunilor întreprinse de TM2021 în cursul perioadei de raportare (Septembrie 2017 - Aprilie 2018). Comisia recunoaște condițiile dificile în care TM2021 își desfășoară activitatea și totodată salută eforturile făcute cu privire la etapa StartUp a proiectului CEaC, în special date fiind întârzierile în primirea fondurilor necesare.

Întârzieri în primirea fondurilor

Comisia confirmă buna credință exprimată în cadrul ședinței de monitorizare de către contributorii financiari cheie ai proiectului CEaC TM2021 în ceea ce privește inițierea unor demersuri imediate pentru urgentarea procesului de alocare a fondurilor. Cu toate acestea, Comisia dorește să își exprime în mod concret îngrijorarea în legătură cu situația actuală.

- Până în acest moment, adică la un an și jumătate după acordarea titlului CEaC, nici Consiliul

Local și Consiliul Județean și nici Ministerul Culturii (MCIN) nu au inițiat și aplicat proceduri rezonabile și nici un cadrul financiar necesar pentru dezvoltarea efectivă a proiectului Timișoara Capitală Europeană a Culturii. Ca atare, Comisia consideră acest lucru ca fiind o problemă majoră care încetinește capacitatea Asociației TM2021 de a-și duce la îndeplinire angajamentele luate față de forurile abilitate. Lacunele existente în prezent între angajamentele financiare și realitate sunt alarmante și impun de urgență o discuție și respectiv o hotărâre din punct de vedere politic și tehnic.

- Bugetul general investit în cadrul proiectului TM2021 ECOC în 2017 a fost de doar 0,6 Milioane de euro, însemnând că doar 25% din bugetul de 2,5 milioane de euro anunțat în dosarul de candidatură au fost asigurați. Pentru anul 2018 s-a făcut o îmbunătățire minoră cu privire la fluxul de bani din Municipiul Timișoara, în timp ce MCIN se află încă în faza adaptării procedurilor de alocare de fonduri. Contribuția Județului Timiș este de asemenea mai mică decât cea indicată în dosarul de candidatură.
- Această situație financiară critică a cauzat o reacție de probleme în lanț, menționându-se în special incapacitatea Asociației de a recruta suficient personal în poziții cheie (de ex. directorul de comunicare) și de a lansa apeluri deschise pentru proiecte suplimentare, neindicate în mod special în dosarul de candidatură, etc.
- Deși Comisia consideră că MCIN a anunțat CEaC ca prioritate la nivel național, această susținere nu este încă reflectată în termeni financiari. Există o serie de probleme la nivelul adresei MCIN din 27 aprilie 2018, care, în opinia Comisiei, atrag o restricționare a sprijinului financiar. În cadrul acestei adrese, MCIN menționează că poate acorda ajutor financiar doar în contextul existenței întregului program cultural CEaC 2018 -2021. Conform Comisiei, această cerință are menirea de a limita în esență finanțarea promisă de MCIN pentru ultima fază a proiectului. Sprijinul necondiționat al CEaC din partea autorităților naționale este de fapt procedura normală și o bună practică aplicată în cadrul Statelor Membre care găzduiesc un eveniment de asemenea amploare. Se estimează să se ajungă la un compromis adecvat între Asociație și toți contributorii astfel încât să se poată demara imediat fluxul financiar. Se poate observa de asemenea că nu este nevoie ca această Comisie să accepte fiecare modificare intervenită în program atât timp cât aceste modificări sunt prezentate și justificate în cursul ședințelor de monitorizare.

Problemele descrise mai sus au generat întârzieri considerabile în pregătirea CEaC.

Recomandarea A:

Trebuie depășite cu celeritate atât întârzierea survenită în fluxul financiar cât și greutățile procedurale permanente. Pentru a putea merge mai departe, forurile cheie trebuie să urgenteze, fără alte întârzieri, pregătirea procedurilor administrative eficiente pentru a putea

aloca resursele financiare indicate în dosarul de candidatură dar și pentru a autoriza fluxuri financiare eficiente care să limiteze numărul de tranșe la maximum 2 pe an.

Recomandarea B:

Comisia solicită ca fondurile rămase din anii 2017 și 2018 să fie reprogramate pentru anii următorii, incluzând perioada ulterioară anului 2021.

Recomandarea C:

Decizia oficială

Este necesară o decizie oficială luată la nivelul Guvernului României privind investiția generală și planul contribuției financiare în cursul anilor ulteriori anului 2021, incluzând aici activitățile moștenite; totodată trebuie gândit urgent un program financiar special CEaC în cadrul programului prioritar al MCIN. Pentru a diminua consecințele neadaptării la legislația națională (de exemplu imposibilitatea de a securiza bugetele pentru proiectele multianuale, imposibilitatea unui ONG de a organiza apeluri deschise pentru proiecte în absența statusului de "autoritate cu rol de ordonator de credite", etc.), trebuie semnat cu celeritate Memorandumul / Acordul menționat în dosarul de candidatură (pagina 89) între Asociație și Ministerul Culturii. Potrivit propunerii menționate, acordul va trebui să definească: rolurile și responsabilitățile celor doi parteneri, obiectivele și principiile clare pentru planurile de implementare (și ajustare) incluse în dosarul de candidatură precum și indicarea susținerii financiare din partea MCIN.

Ulterior, memorandumul va fi completat anual cu detalii privind proiectele finanțate, dar și cu informații privind bugetele acestora și alte prevederi de ordin financiar. Suplimentar față de propunerea de mai sus, Comisia recomandă ca acest memorandum să specifice de asemenea modul de îndeplinire a obligațiilor asumate de ambele părți, ca de exemplu, faptul că Asociația trebuie să propună lista proiectelor și bugetele însoțitoare la finele anului anterior precum și obligația Ministerului de a acorda plățile, în două tranșe, în cursul anului următor, pe baza unor rapoarte interimare. Acest lucru va trebui să elimine neînțelegerile care au survenit la nivelul ambelor părți în ultimii doi ani.

Programul cultural și artistic

- Comisia salută faptul că programul este din nou prezentat similar cu ceea ce s-a prezentat în dosarul de candidatură. Propunerea depusă în octombrie 2017, cu introducerea cluster-elor (Piața!, Acasă!, Circ!, Pâine!, Heaven!, etc.) nu doar că a transformat abordarea într-un program prea universal ci a schimbat în totalitate viziunea, fapt care a fost apreciat ca extrem de important și oportun nu doar pentru Municipiul Timișoara ci întreaga Românie. Comisia reamintește Asociației că programul indicat în dosarul de candidatură va fi privit ca având un caracter contractual. Proiectele din dosarul de candidatură pot fuziona, se pot modifica în

ceea ce privește dimensiunea sau denumirea sau chiar pot fi anulate pe motiv de non-fezabilitate (ca urmare a dificultăților tehnice sau de producție, etc.) însă modificările majore trebuie comunicate și justificate în fața Comisiei în cursul ședințelor de monitorizare. Trebuie reamintit de asemenea faptul că modificările substanțiale față de dosarul de candidatură pot influența (desigur, negativ) întreaga viziune artistică pe baza căreia Comisia a oferit recomandările în cadrul etapei de selecție.

- Comisia apreciază în mod deosebit prima prezentare a proiectelor, considerând că acestea corespund conceptului principal al programului artistic și cultural – Teatrul ca Rezistență, Cămine în mișcare - , că folosesc arhivele existente și istorisirile și relatările personale colectate, ca materiale de cercetare și producție artistică. Cu toate acestea, numeroase proiecte care necesită perioade îndelungate de timp pentru cercetare sau pentru elaborarea arhivelor nu au fost încă demarate. Comisia apreciază de asemenea confirmarea angajamentului asumat de Universitatea Politehnica, partener principal la nivelul infrastructurii și logisticii arhivei generale dar și la nivelul demarării procesului de clădire a platformei e-learning. Se estimează că Asociația va crea, cât mai curând posibil, o legătură între Universitate și furnizorii de conținut pentru a defini structura acestei arhive digitale de amploare.
- Comisia observă de asemenea prezența proiectelor care animează programul, așa cum s-a recomandat în raportul de selectare al Comisiei. În același timp, Comisia atrage atenția asupra programării actuale neechilibrate, în special în circumstanțele dificultăților financiare evidențiate mai sus, cu proiecte ambițioase și costisitoare față de inițiative minore, sau cu proiecte programate și nelansate încă. Ca atare, prezența unui Director de Program (preferabil înainte de finele anului 2018) care să lucreze în strânsă colaborare cu Directorii Artistici / Curatorii principali este esențială pentru dezvoltarea unui program realist și fezabil, nu doar din perspectiva finanțării ci și din perspectiva prioritizării conținutului.
- Comisia salută înființarea unor focus-grupuri de creație tematică, cu scopul de a umple lacunele existente în program dar și pentru a colabora cu alte sectoare, în special cel al turismului. Cu toate acestea, angajamentele publice și artistice trebuie să fie facilitate prin crearea nu doar a așteptărilor care pot fi satisfăcute în cadrul capacităților TM2021.

Recomandarea D:

Unitatea artistică, mai întâi, prin consultantul artistic și apoi prin Directorii artistici / Curatorii principali, va trebui să reconfirme, împreună cu toți contributorii la dosarul de candidatură, propria disponibilitate dar și formatul propriilor programe culturale. Există riscul ca renunțarea la anumite proiecte pentru care partenerii instituționali nu mai pot, din diverse motive, să își ducă la îndeplinire angajamentele asumate, să determine o reducere în ceea ce privește calitatea viziunii artistice generale. Cum artiștii, curatorii, educatorii, directorii, etc. au depus marea majoritate a propunerilor inițiale, trebuie acum propuse soluții alternative pentru leadership-ul instituțional, de către persoanele care au inițiat respectivele propuneri. Este esențial ca această consultare să se finalizeze înainte de finele anului astfel încât să se poată demara faza producției în 2019.

Recomandarea E:

Comisia recomandă ca unul din Directorii artistici / Curatorii principali să se dedice artelor vizuale. Acest domeniu artistic este subreprezentat în acest moment și tinde să devină un punct slab în cadrul programului atât de generos direcționat spre evenimente și arte performative. Bienala Art Encounters singură nu poate susține paleta largă de contribuții necesare, în special pentru anul în care s-a acordat acest titlu.

Recomandarea F:

Forurile interesate de inițiativa Multiplexity trebuie să definească în mod clar conceptul acestui centru. O eventuală decizie a Primăriei nu doar de a finanța clădirea și facilitățile acesteia, dar și de a adăuga o componentă instituțională acestui centru ar fi esențială pentru proiectarea unui hub, ca de pildă a unei săli de expoziție sau a unui centru de cercetare care să combine arta și știința. Acest lucru ar putea fi una din cele mai importante moșteniri atât în ceea ce privește capacitatea clădirii cât și infrastructura culturală.

Recomandarea G:

Comisia estimează că Asociația să continue colaborarea cu Municipiul Arad în special cu forurile abilitate care au transferat valoare adăugată încă din faza pre-selecției către Timișoara (programe artistic-educăționale, arte digitale, etc.).

Alte probleme

- Dimensiunea europeană a devenit vizibilă în numeroase din acțiunile TM2021, fapt care indică înțelegerea priorității proiectului CEaC. Se fac în continuare eforturi considerabile, de exemplu participarea la diverse proiecte europene și cooperarea cu parteneri internaționali.

- Angajamentul public (implicarea publicului), prin acțiuni adecvate deja demarate și prin oportunități frecvente create pentru a facilita întâlnirile cu echipa TM2021 (ca de pildă dezbateri publice, prezentări, răspunsuri la cereri scrise, difuzări online și interviuri, în mass-media) – implică eforturi suplimentare. Trebuie puse la dispoziția publicului larg, în timp util, informații nu doar despre programul public ci și privind starea generală a evoluției proiectului; ca atare, trebuie folosite canalele de comunicare deținute de Asociație, de exemplu website-ul TM2021. Prin urmare există o nevoie urgentă de angajare a unui Director de comunicare care să stabilească procedurile de transmitere clară a mesajelor și respectiv a canalelor de comunicare în scopul informării și întăririi dialogului dintre echipa TM2021 și toate grupurile vizate.
- Comisia apreciază că, deși există păreri critice, Primarul Timișoarei și Președintele Consiliului Județean confirmă și susțin activitatea TM2021. Procedurile adecvate și coerente de finanțare trebuie să confirme acest suport cât mai curând posibil.
- Abordarea privind întărirea capacității împreună cu componentele locale și internaționale este foarte bună și necesară pentru implementarea cu succes a acestui proiect de anvergură europeană. În plus, Comisia sugerează conceperea unui program de schimb de personal sau a unui program de tip "job shadowing" pentru sectorul cultural dar și pentru tinerii angajați, program menit să întărească pe viitor dimensiunea internațională a activității locale.
- Membrii Comisiei s-au întâlnit cu reprezentantul Scrisorii deschise și și-au exprimat îngrijorarea cu privire la direcția proiectului TM2021. În opinia Comisiei, situația financiară reprezintă un factor principal pentru întârzierea survenită în evoluția proiectului. Asociația TM2021 va crește gradul de transparență în comunicarea către publicul larg a acțiunilor, deciziilor și provocărilor întâmpinate și va anunța reperele pentru fazele următoare ale proiectului, incluzând data estimată pentru apelurile, criteriile de selecție ale proiectelor privind programul și orice alte proceduri majore. Toate celelalte probleme ridicate în Scrisoarea deschisă sunt tratate în alte secțiuni ale acestui document.

Cu privire la recomandările primului raport de monitorizare:

Recomandarea 1:

- Structura organizațională este încă neclară întrucât Consiliul Director nu figurează în grafic. Structura organizațională trebuie să includă informații despre modul de relaționare și comunicare cu acest Consiliu dar și cu toate organismele de supervizare și consiliere, ca de pildă Consiliul de supraveghere, monitorizare independentă, evaluare și audit, consiliul cultural, de guvernare și etică.
- Modificările survenite în componența Consiliului de administrație și în structura membrilor

Asociației vor fi soluționate cât mai curând posibil, și apoi vor fi comunicate în mod transparent atât forurilor competente cât și publicului larg.

- Procesul de recrutare a Directorilor de comunicare, de program și artistic trebuie să constituie prioritatea numărul unu. Mai mult, trebuie clar comunicat modul în care echipa se va mări în următorii ani pentru a corespunde dimensiunii și ambițiilor proiectului.
- În plus, se recomandă elaborarea unui cod de etică pentru întreaga structură.

Toate aceste acțiuni trebuie să reseteze problemele existente și să permită un start rezonabil pentru etapa de producție care este planificată să debuteze în 2019.

Recomandările 2, 3 și 4:

- Comisia consideră acele recomandări ca fiind nesoluționate. Comisia își reiterează recomandarea și totodată dorește să convingă autoritățile locale, regionale și naționale să ofere informații clare (și disponibile publicului larg) despre modul în care fluxul bugetar va fi securizat și întreținut. Cerințele din partea tuturor autorităților pare inutile restrictive, de exemplu, dacă fondurile necheltuite nu pot fi transferate pentru anul viitor, trebuie stabilite proceduri clare pentru a susține cheltuirea bugetului în timpul anului. În cazul nevoii pentru cerere de proiecte, Comisia recomandă ca toate autoritățile să reducă numărul tranșelor anuale și totodată să implementeze regula la prima tranșă să securizeze 80% din buget cu efectuarea plății finale după prezentarea și aprobarea rapoartelor. Comisia speră să poată vedea TM2021 cum instituie, împreună cu autoritățile publice de finanțare, setul de proceduri de urmat, cât mai curând posibil, desigur până la finele lui 2018, (în conformitate cu legislația existentă).

Recomandarea 5:

- Comisia consideră că direcția urmată de programul cultural este promițătoare însă cu toate acestea, atrage atenția asupra absenței coerenței și a unei planificări clare. Suplimentar față de recomandările inițiale, Comisia adaugă și alte recomandări, așa cum acestea au fost formulate mai sus.

Recomandarea 6:

- Comisia consideră satisfăcătoare lista proiectelor internaționale din faza StartUp, indicând paleta largă a țărilor implicate. Comisia înțelege că dezvoltarea ulterioară este restricționată într-o anumită măsură de întârzierile survenite în finanțare, însă în același timp consideră că acest lucru este cauzat și de lipsa unei definiții clare a programului cultural până în prezent. Trebuie să se acorde o atenție specială ambelor categorii de proiecte: cele deja enunțate în dosarul de candidatură și cele care urmează să fie declarate câștigătoare în cadrul apelurilor publice. În mod particular, trebuie capitalizate sinergiile cu alte proiecte CEaC similare, nu doar în ceea ce privește partea de programare, ci și cu referire la capacitatea de consolidare

(stagii de pregătire, schimburile de experiență, etc.). Pentru următoarea ședință de monitorizare, Comisia se așteaptă să primească informații despre parteneriatele instituționale, pe întreaga perioadă până în anul 2021. Partenerii instituționali și nu doar artiștii internaționali, sunt indicatori pentru calitatea și relevanța proiectelor destinate unei game variate de public (public local, străin, categorii profesionale, public larg, etc.). Acestea susțin de asemenea sustenabilitatea și contribuie la moștenirea TM2021.

Recomandarea 7:

- Comisia apreciază abordarea TM2021 (în acord cu misiunea CEaC) de a implica toate comunitățile locale, inclusiv minoritățile naționale, atât grupurile LGBTQ cât și cele etnice, în co-generarea de proiecte.

Comisia dorește să primească informații despre situația problemelor incluse în prezenta adresă până la finele anului 2018.

Mulțumim echipei TM2021 pentru eforturile depuse până în prezent și totodată urăm succes în pregătirea eficientă a proiectului de anvergură Timișoara – Capitală Europeană a Culturii în 2021.

În numele Comisiei CEaC

Jiří Suchánek (Președintele comisiei de monitorizare)

Agnieszka Wlazel (Raportor)

Valentina Iancu (expert național nominalizat pentru Comisia CEaC)

Raluca Velisar (expert național nominalizat pentru Comisia CEaC)

Semnat de toți membrii Comisiei